

CONTRIBUȚII LA ISTORIA SOCIALĂ A MOLDOVEI ÎN SECOLELE XIV—XVII

VALERIA COSTĂCHEL

1. Studiul istoriei sociale din perioada feudală este legat de multe dificultăți. În primul rînd este vorba de insuficiența izvoarelor, la care se adaugă o terminologie încilcică, greu de descifrat. Aceste constatări sînt pe deplin valabile și pentru istoria socială a românilor din evul mediu. Momentul cel mai greu de precizat este acela al apariției și formării claselor. La popoarele care au trecut direct de la comuna gentilică la feudalism, punctul de plecare îl constituie obștea sătească în faza ei de destrămare. Tocmai această perioadă este, de obicei, slab oglindită în izvoarele vremii și istoricii o reconstituie mai mult pe baza unor documente tîrzii, în care se cuprind unele reminiscențe dintr-un trecut istoric mai îndepărtat.

O altă dificultate în cercetarea categoriilor sociale constă în faptul că conținutul lor nu rămîne același și adeseori sub aceeași denumire se ascund trăsături cu totul noi. E aproape imposibil de stabilit cînd apar primele transformări în sinul unei categorii sociale ce vor duce treptat la cristalizarea unei noi categorii, care adeseori, în virtutea tradiției, va purta și mai departe denumirea cea veche.

O asemenea situație e de relevat în istoria socială a Moldovei, unde în secolele XIV—XVII a existat o categorie socială cu denumirea de *z e m l e n i*. Aceștia apar fie în calitate de stăpîni de pămînt, alături de boieri, fie în calitate de țărani, alături de șerbi. Pe bază de izvoare românești, puține la număr, e greu de definit conținutul acestei categorii de la apariția ei în secolul al XIV-lea și de urmărit transformările ce au survenit în decursul secolelor.

Desigur că această problemă a atras mai de mult atenția istoricilor, care au venit cu diferite interpretări. Fără a se ocupa în mod special de această chestiune, I. Bogdan, în comentariile sale la documentele moldovenești publicate de el, era de părere că termenul *z e m l e n i* se referă la țărani¹, proprietari de pămînt, boiernași de țară².

Într-o lucrare recentă, consacrată relațiilor agrare din Moldova, problema *z e m l e n i l o r* a fost dezbătută pe larg, afirmîndu-se că *z e m l e n i i* reprezintă o « populație rurală neliberă », o « populație agricolă aservită »³.

¹ Documentele lui Ștefan cel Mare, vol. II, p. 598.

² I. B o g d a n, Documentul rîzenilor și organizarea armatei moldovene în sec. XV, A.A.R., Mem. Secț. ist. s. II, t. XXX, 1908, p. 45.

³ F. A. G r e c u l, Relațiile agrare în Moldova, Chișinău, 1961, p. 286—320.